

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO, MAISTO ŪKIO IR KAIMO PLĖTROS
ĮSTATYMO NR. IX-987 9 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
(TAP NR. 19-636; TAIS NR. 18-8290(3))**

2019-05-07 Nr. NV-1247

Vilnius

1. Projekto rengėja – Žemės ūkio ministerija (ŽŪM).

2. Projekto tikslas – sudaryti teisinės sąlygas žemės ūkio veiklos subjektams kurti žemės ūkio veiklos rizikos valdymo fondus (pajamų stabilizavimo priemonės), kurti rizikos valdymo fondų paramos priemonės bei teikti valstybės paramą šiems rizikos valdymo fondams.

Šie fondai būtų steigiami laisvanoriška žemės ūkio veiklos subjektų iniciatyva ir formuojami iš pačių žemės ūkio veiklos subjektų įmokų. Būtų sudarytos galimybės greičiau reaguoti į krizines situacijas, atsiradusių nuostolių kompensavimas leis užtikrinti nepertraukiamą žemės ūkio veiklos vykdymą ir kartu sumažinti valstybės biudžeto lėšų poreikį susidarius ekstremalioms situacijoms. Visą su fondo administravimu susijusią riziką prisiims subjektai, mokantys įmokas į fondą.

3. Dabartinė situacija:

- šiuo metu įstatymo projekte aptarti klausimai nėra reguliuojami, kitais teisės aktais nėra numatyta rizikos valdymo fondų steigimo, valdymo ir administravimo tvarka;

- siekdami sumažinti įvairias žemės ūkio veiklos rizikas žemdirbiai šiuo metu turi galimybę naudotis pasėlių, augalų bei gyvūnų draudimo paslauga, kuri padengia tik dalį rizikų (augalų žuvimo ar derliaus praradimo dėl ekstremalių meteorologinių reiškinių bei gyvūnų, nuostolius dėl pavojingų užkrečiamų ligų), dėl „nepadengiamų“ rizikų, tokių kaip kainų rinkose svyravimai, staigus paklausos sumažėjimas, nedraudiminiai įvykiai ir kt., žemdirbiai neišvengiamai susiduria su nuostoliais ir pajamų sumažėjimo problemomis. Įvykus stichinei nelaimei, nuo kurios nebuvo galimybės apsidrausti, specialiais sprendimais nuostoliai dalinai kompensuojami valstybės biudžeto arba ES lėšomis;

- 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai numato galimybę remti pajamų stabilizavimo priemonės tarpusavio pagalbos fondams visoms rizikoms, įtakančioms ūkių bendrųjų pajamų mažėjimą daugiau kaip 30 proc.;

- numatomo teisinio reguliavimo koncepcija aptarta 2019-04-08 neformaliame ministrų pasitarime.

4. Projekto esmė – sudaryti galimybę žemdirbių iniciatyva steigti bendrus žemės ūkio veiklos subjektų savitarpio pagalbos fondus arba pagal žemės ūkio veiklos sektorius, nes kainų svyravimo bei neigiama klimato kaitos rizika ne visus sektorius paliečia vienodai ir ne visiems sektoriams daro tokį patį poveikį. Iš fondo lėšų bus galima kompensuoti dėl rinkos veiklos sutrikdymo bei nedraudžiamų įvykių atsiradusį žemės ūkio veiklos subjektų pajamų praradimą (kai ūkio pajamos krenta daugiau kaip 30 proc., palyginti su praėjusių trejų metų bendrųjų ūkio pajamų vidurkiu). Fondo lėšos galės būti naudojamos kompensacijoms fondų dalyviams mokėti, administravimo sąnaudoms ir audito išlaidoms padengti.

Projekte numatoma, kad iki 2019 m. birželio 30 d. bus žemės ūkio ministro įsakymu patvirtintos fondų steigimo, valdymo ir administravimo gairės. Jose bus numatyta, kad žemės ūkio veiklos subjektai rizikos fondus steigs ir valdys per steigiamą tam tikslui viešąjį juridinį asmenį – asociaciją arba ribotos civilinės atsakomybės juridinį asmenį – kooperatinę bendrovę (kooperatyvą). Fondas galės būti steigiamas jau veiklą vykdančiuose juridiniuose asmenyse. Fondo lėšoms administruoti fondo valdytojas (ŽŪM pažymi, kad vienas iš galimų administravimo paslaugos teikėjų galėtų būti UAB „Žemės ūkio paskolų garantijų fondas“) atidaro atskirą atsiskaitomąją sąskaitą. Fondo lėšų savininku laikytinas fondo valdytojas – asociacija ar kooperatinė bendrovė. Fondo valdymo organas – Fondo valdyba. Gairėse taip pat bus numatyti reikalavimai, užtikrinantys fondo veiklos skaidrumą.

Fondo finansavimo šaltiniai. Fondo lėšas sudarys: 1) fondo dalyvių įmokos, 2) pajamos, gautos iš fondo lėšų investavimo į vertybinius popierius, arba palūkanos už terminuotus indėlius, 3) kitos teisėtai įgytos lėšos. ŽŪM pažymi, kad priėmus įstatymo projektą, jo nuostatomis įgyvendinti papildomų valstybės lėšų nereikės. Papildžius Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programą (toliau – KPP) pajamų stabilizavimo priemone bei žemės ūkio ministro įsakymu patvirtinus rizikos valdymo priemonės įgyvendinimo taisykles, veikiantis rizikos valdymo fondas galės pretenduoti gauti ES paramą (gauti finansinius įnašus iš KPP). Rizikos valdymo fondo administravimo išlaidos trejus metus nuo rizikos valdymo fondo įkūrimo taip pat būtų finansuojamos iš KPP, o vėlesniais metais – iš rizikos valdymo fonde sukauptų lėšų. Paramos skyrimą iš KPP kontroliuotų Nacionalinė mokėjimo agentūra.

Fondo (pieno ir grūdų sektoriams) pavyzdys. Fondo dydis priklausys nuo dalyvių skaičiaus (~ 50 proc. perdirbti tiekiamo pieno ir ~10 proc. grūdų kiekio): iki 7 mln. Eur kasmet (KPP lėšos, iki 70 proc. tinkamų išlaidų); dalyvių įmokos apie 3 mln. Eur kasmet (daugiau kaip 30 proc. fondo). Dalyvių įmokos susietos su pajamomis - 0,5–1 proc. pajamų (~2–5 Eur/tonai grūdų; ~ 3 Eur/tonai pieno).

Numatoma įstatymo įsigaliojimo data – 2019 m. liepos 1 d.

5. Derinimas:

- atsižvelgta į Finansų bei Ekonomikos ir inovacijų ministerijų pastabas;
- liko neatsižvelgta į Teisingumo ministerijos siūlymą įvertinti tikslingumą reglamentuoti įstatymo lygiu tokius aspektus kaip fondų suformavimas, žemės ūkio veiklos subjektų dalyvavimas fondų valdyme, fondų administravimas atsižvelgiant į tai, kad žemės ūkio ministro tvirtinamoje rizikos fondų steigimo, valdymo ir administravimo gairėse (tvarkoje) nustatomi reikalavimai bus privalomi žemės ūkio veiklos subjektams. ŽŪM nuomone, nėra pagrindo nuostatas dėl fondų steigimo, valdymo ir administravimo įtraukti į įstatymo projektą, kadangi jos nebus privalomos žemės ūkio veiklos subjektams, neketinantiems kreiptis paramos pagal KPP;
- iš dalies atsižvelgta į Europos teisės departamento pateiktą siūlymą patikslinti įstatymo projekto lydraštį nurodant, kad žemės ūkio rizikos valdymo fondai laikytini tarpusavio pagalbos fondais reglamento (ES) Nr. 1305/2013 36 str. prasme. ŽŪM nuomone, projekte numatyti fondai neturėtų būti laikytini tarpusavio pagalbos fondais, nes KPP parama ketinantys pasinaudoti fondai turės atitikti tinkamumo reikalavimus, numatytus pajamų stabilizavimo priemonės įgyvendinimo taisyklėse;
- Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė pateikė pastabas ir pasiūlymus (tarp kurių esminiai – dėl fondų steigimo, valdymo, administravimo bei likvidavimo pagrindinių principų ir taisyklių nustatymo įstatyme; dėl tikslingumo projekte detalčiau apibrėžti galimus fondo finansavimo šaltinius ir įdėti nuorodą į reglamentą (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai lėšomis), taip pat kitas tikslinamojo pobūdžio pastabas.

6. Atitikimas Vyriausybės programos nuostatomis – atitinka Vyriausybės programos 102.4. papunkčio nuostatą dėl skatinimo privačia iniciatyva (lėšomis) kurti sektorinius žemės ūkio rizikos draudimo fondus žemės ūkio gamybos rizikai mažinti bei įgyvendina Vyriausybės programos įgyvendinimo plano 4.5.1. veiksmą „5. Žemės ūkio gamybos rizikų valdymas įsteigiant rizikų valdymo fondą“.

7. Dalykinio vertinimo išvada – siūlome rengėjams papildyti projekto aiškinamąjį raštą informacija apie fondo modelio (pavyzdžio) dydį, sudedamąsias dalis, lėšų sumų iš KPP ir fondo dalyvių proporcijas.

Siūlytina projektą svarstyti Vyriausybės posėdyje (B dalyje), prieš tai tarpinstituciniame pasitarime aptarus Teisingumo ministerijos, Europos teisės departamento bei Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pateiktas pastabas ir pasiūlymus.

Ekonomikos politikos grupės patarėjas

Vaidas Talačka

Vaidas Talačka, tel. +370 706 63722, el. p. vaidas.talacka@lr.lt